

Bruxelles, 26.6.2013
COM(2013) 454 final

**COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**PROGRESE ÎNREGISTRATE ÎN PUNEREA ÎN APLICARE A STRATEGIILOR
NAȚIONALE DE INTEGRARE A ROMILOR**

COMUNICARE A COMISIEI CĂTRE PARLAMENTUL EUROPEAN, CONSILIU, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

PROGRESE ÎNREGISTRATE ÎN PUNEREA ÎN APLICARE A STRATEGIILOR NAȚIONALE DE INTEGRARE A ROMILOR

1. INTRODUCERE

Comunicarea Comisiei intitulată „*Un cadru UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor*”¹ a făcut apel la statele membre să adopte sau să elaboreze în continuare o abordare amplă cu privire la integrarea romilor și să aprobe o serie de obiective comune. Aceste obiective acoperă cei patru piloni, și anume educația, ocuparea forței de muncă, sănătatea și locuințele și vizează accelerarea integrării romilor. Șefii de stat sau de guvern din toate statele membre ale UE au fost de acord cu această abordare².

Răspunzând apelului lansat de Comisie, statele membre au prezentat strategii naționale de integrare a romilor. Acestea se deosebeau în funcție de dimensiunea populației de origine romă și de provocările cu care se confrunta fiecare stat membru în parte³. Comisia Europeană a evaluat aceste strategii⁴ în 2012 și a concluzionat că, pentru a face progrese în cadrul celor patru piloni, trebuia să se acorde prioritate mai multor condiții structurale prealabile care sunt indispensabile pentru o punere în aplicare reușită a strategiilor și care includ, printre altele: cooperarea cu autoritățile locale și regionale și cu societatea civilă; alocarea de resurse financiare proporționale; monitorizarea și posibilitatea de a ajusta politicile; combaterea cu fermitate a discriminării; crearea de puncte de contact naționale pentru integrarea romilor.

Prezenta comunicare pune accent pe aceste condiții structurale prealabile întrucât, cu toate că au fost luate anumite măsuri de natură politică în statele membre, în special pentru o mai bună coordonare a acțiunilor părților interesate din domeniul integrării romilor, schimbările care au avut loc nu sunt suficiente. Mai mult decât atât, pentru a încuraja statele membre să depună noi eforturi, Comisia se angajează, prin această comunicare, să ofere sprijin suplimentar statelor membre, în special cu privire la modul în care acestea utilizează fondurile UE pentru integrarea romilor.

¹ COM (2011) 173 final, 5.4.2011.

² Concluziile Consiliului European, EUCO 23/11 din 23 și 24 iunie 2011, adoptate în urma concluziilor Consiliului Ocuparea forței de muncă, politică socială, sănătate și consumatori (EPSCO) referitoare la *Un cadru UE pentru strategiile de integrare a romilor până în 2020*, 106665/11, 19.5.2011.

³ În contextul prezentei comunicări, termenul „strategie” desemnează seturi integrate de măsuri politice și strategii.

⁴ Comunicarea „*Strategiile naționale de integrare a romilor: o primă etapă în punerea în aplicare a cadrului UE*” și documentul de lucru al serviciilor Comisiei (2012)133 final care o însoțește.

2. PUNEREA ÎN APLICARE EFICIENTĂ A STRATEGIILOR - ESENȚIALĂ PENTRU CREDIBILITATEA ANGAJAMENTELOR POLITICE ȘI PENTRU O SCHIMBARE SUBSTANȚIALĂ

Punerea în aplicare eficientă a strategiilor naționale privind integrarea romilor este crucială. În contextul economic actual, este esențial să se adopte măsuri adecvate și să se utilizeze mai eficient resursele disponibile pentru a realiza integrarea socioeconomică a romilor. Din acest motiv, Comisia monitorizează îndeaproape progresele înregistrate de statele membre, atât în cadrul procesului Europa 2020, cât și în contextul specific al cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor.

În cadrul procesului Europa 2020, Comisia va continua să monitorizeze anual, până în 2020, incluziunea romilor și coerența acestora cu politicile generale. Pentru a progresa în direcția realizării obiectivelor Europa 2020 în materie de ocupare a forței de muncă, incluziune socială și educație, statele membre cu populații mari de origine romă vor trebui să găsească soluții la provocările legate de incluziunea romilor, care au fost scoase în evidență în cadrul semestrului european 2012. În aceste state membre, integrarea romilor va avea efecte benefice, atât la nivel social, cât și economic⁵. În contextul semestrului european 2013, Comisia a propus consolidarea și dezvoltarea în continuare a recomandărilor referitoare la incluziunea romilor pentru majoritatea statelor membre vizate⁶.

În contextul cadrului UE pentru strategiile naționale de integrare a romilor, Comisia a intensificat dialogul cu o serie de state membre. În 2012 și 2013⁷, au avut loc întâlniri bilaterale în cadrul cărora autoritățile naționale relevante și experți din cadrul Comisiei au discutat despre evaluarea detaliată a strategiilor naționale de integrare a romilor și despre modalitățile menite să garanteze o punere în aplicare eficientă.

În plus, a fost creată o rețea de puncte de contact naționale pentru integrarea romilor, cu scopul de a se facilita schimburile de experiență, învățarea *inter pares* și cooperarea dintre statele membre⁸.

⁵ În patru țări, integrarea deplină a romilor pe piața muncii ar putea aduce, anual, beneficii economice de circa 0,5 miliarde de euro și beneficii fiscale de aproximativ 175 de milioane de euro. Banca Mondială, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, the Czech Republic, Romania and Serbia*, septembrie 2010. [„Incluziunea romilor: o oportunitate economică pentru Bulgaria, Republica Cehă, România și Serbia”].

⁶ Pe baza propunerii Comisiei, adoptate la data de 29 mai 2013, cinci state membre (Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, Slovacia și România) primesc recomandări specifice privind integrarea romilor. Pe de o parte, aceste recomandări se referă la punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor (garantarea îndeplinirii angajamentelor, inclusiv printr-o mai bună coordonare între părțile interesate, alocarea fondurilor, monitorizarea adecvată și integrarea în toate domeniile politice a obiectivelor privind incluziunea romilor) și, pe de altă parte, vizează evoluțiile politicilor specifice în domeniul educației (în special nevoia de a se garanta accesul efectiv la un învățământ general de calitate favorabil incluziunii, începând de la vârsta preșcolară) și în domeniul ocupării forței de muncă (promovarea măsurilor de activare, sprijinirea tranziției către piața muncii).

⁷ BG, FR, HU, IT, RO, SK.

⁸ În cadrul acestei rețele, s-a format un grup de lucru, reprezentativ pentru diversitatea situațiilor și experiențelor referitoare la romii din UE, pentru examinarea în continuare a provocărilor și a soluțiilor posibile. Aspectele identificate au stat la baza unei propuneri de act legislativ menite să ofere sprijin și îndrumări suplimentare statelor membre cu privire la promovarea incluziunii romilor. Propunerea este

De asemenea, pentru a ajuta statele membre să progreseze în domeniul integrării romilor, Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene (FRA) a înființat un grup de lucru ad hoc⁹. Obiectivul său principal este să ajute statele membre participante să elaboreze mecanisme eficiente de monitorizare pentru a obține rezultate fiabile și comparabile¹⁰.

Comisia a analizat progresele înregistrate în 2012 în punerea în aplicare a strategiilor naționale, pe baza contribuțiilor statelor membre, a contribuțiilor experților și societății civile¹¹, precum și pe baza observațiilor formulate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a Uniunii Europene.

2.1. Condiții structurale prealabile pentru o punere în aplicare eficientă

(a) Implicarea autorităților regionale și locale și colaborarea strânsă cu societatea civilă

Cadrul UE a subliniat necesitatea unui dialog permanent între autoritățile naționale, regionale și locale și societatea civilă romă în ceea ce privește elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor naționale. Majoritatea statelor membre au luat măsuri în această privință. Totuși, strategiile în cauză au fost considerate adeseori, de către părțile interesate, ca fiind ineficiente în ceea ce privește posibilitatea lor de a participa activ la punerea în aplicare și la monitorizarea strategiilor naționale.

(1) Implicarea autorităților locale și regionale

După cum s-a arătat în raportul intermediar al Comisiei din 2012, implicarea activă a autorităților locale și regionale în toate etapele procesului de incluziune a romilor este o condiție prealabilă esențială a succesului.

Implicarea autorităților locale și regionale	Statele membre care au luat astfel de măsuri
Instituirea unui dialog structurat	AT, BE, CZ, DE, DK, ES, FI, FR, EL, HU, IE, IT, LU, NL, PT, RO, SK, SE, SI, UK
Promovarea schimbului de experiență și	BE, BG, CZ, DK, FI, FR, HU, IT, SE, ES,

prezentată în paralel cu prezenta comunicare (http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_nationalcontactpoints_en.pdf).

⁹ Zece state membre (BG, CZ, ES, FI, FR, IT, HU, RO, SK, UK) participă la acest grup de lucru, care include și experți din partea Eurofound și a Programului Organizației Națiunilor Unite pentru Dezvoltare.

¹⁰ Croația a început deja pregătirile de aderare la procesul cadrului UE și participă activ la rețeaua punctelor de contact naționale și la grupul de lucru al FRA privind monitorizarea.

¹¹ Inclusiv concluziile evidențiate în cadrul unei discuții care a avut loc la data de 15 mai 2013 între membri ai Comisiei și reprezentanți ai societății civile, precum și rapoarte ale reuniunilor societății civile organizate de *Decade of Roma Inclusion Secretariat Foundation* în șase state membre (Bulgaria, Republica Cehă, Ungaria, România, Slovacia și Spania) și în două țări candidate (Albania și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei), rapoarte ale rețelei de experți independenți în domeniul incluziunii sociale (<http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1025&langId=en>), raportul Biroului european de informare cu privire la comunitatea romă, intitulat *Discrimination against Roma in the EU in 2012*, avizele scrise ale Eurocities și Eurodiaconia și lucrările de cercetare ale Rețelei universitare de studii rome (http://romanistudies.eu/news/contributions_from_members/).

cooperarea între autoritățile locale	SI, UK
Alocarea de resurse pentru integrarea romilor către autorități locale și regionale	AT, BE, CZ, DE, DK, EL, FI, FR, IE, IT, PL, RO (măsuri planificate), SE, SI, SK

Un an mai târziu, se poate concluziona că majoritatea statelor membre trebuie să facă eforturi suplimentare și să implice autoritățile locale mai mult și mai sistematic în elaborarea, punerea în aplicare, monitorizarea, evaluarea și revizuirea liniei de politică¹². Politicile și planurile de acțiune privind integrarea romilor ar trebui elaborate ca parte integrantă a agendelor publice regionale și locale: ele ar trebui să stabilească o linie de bază clară, obiective cuantificabile și măsuri specifice care să faciliteze transpunerea în acțiuni la nivel local a obiectivelor prevăzute la cei patru piloni din strategia națională de integrare a romilor. Pentru a pune în aplicare aceste planuri, autoritățile locale și regionale ar trebui să dispună de resurse financiare și umane adecvate. De asemenea, ar trebui îmbunătățită capacitatea lor de a gestiona, monitoriza și evalua incluziunea romilor.

(2) Colaborarea strânsă cu societatea civilă

Raportul intermediar al Comisiei din 2012 a subliniat faptul că implicarea societății civile ar trebui să însemne mai mult decât simpla consultare a acesteia pe durata elaborării strategiilor. Societatea civilă trebuie să joace un rol activ în punerea în aplicare și monitorizarea strategiilor naționale. Consolidarea capacităților organizațiilor societății civile existente la nivel local, în special ale celor din rândul romilor, este esențială pentru succesul și sustenabilitatea planurilor integrate de acțiune la nivel local.

Colaborarea strânsă cu societatea civilă	Statele membre care au luat astfel de măsuri
Dialog structurat cu societatea civilă instituit la nivel național	BE, BG, EE, ES, DK, FI, FR, HU, LV, LT, SE, SI, UK
Promovarea implicării active a societății civile și a reprezentanților romilor la nivel local	BE (la nivel regional), BG, CZ, ES, FI, HU, LV, PT, SE, SI
Sprijin financiar pentru dezvoltarea capacităților societății civile	EE, ES, FR, LV, SE, SI

În cel de-al doilea an de punere în aplicare a strategiilor naționale în majoritatea statelor membre, reprezentarea legitimă a romilor și implicarea tuturor organizațiilor relevante ale societății civile rămân insuficiente. Pentru ca implicarea lor să fie utilă, organizațiile societății civile, în special organizațiile locale reprezentând

¹²

Unele state membre au făcut eforturi suplimentare pentru a promova participarea autorităților lor locale la rețele internaționale cum ar fi, de exemplu, „Alianța europeană a orașelor și regiunilor pentru incluziunea romilor”. Altele au desemnat coordonatori locali sau regionali care să se ocupe de identificarea problemelor existente în rândul comunităților de romi sau de coordonarea punerii în aplicare a strategiilor la nivel local.

cetățenii de origine romă, trebuie să aibă capacitatea de a accesa mai bine fondurile publice, de a contribui la alocarea rapidă și eficientă a fondurilor către beneficiarii vizați și de a participa efectiv la elaborarea, punerea în aplicare și monitorizarea politicilor privind integrarea romilor. Doar câteva state membre oferă sprijinul adecvat care le permite organizațiilor societății civile să joace un astfel de rol. Deși există mecanisme care permit încorporarea opiniilor romilor, acestea nu garantează că opiniile respective vor avea un impact semnificativ asupra politicilor. Toate statele membre trebuie să se asigure că mecanismele de consultare periodică funcționează eficient și transparent și că acoperă punerea în aplicare, monitorizarea și evaluarea impactului strategiilor. Ar trebui încurajat dialogul dintre diversele organizații ale societății civile și cercetătorii care lucrează în domenii care au relevanță pentru incluziunea romilor. Cooperarea cu societatea civilă ar trebui încurajată, de asemenea, în momentul în care se definesc planurile de acțiune la nivel local.

(b) Alocarea de resurse financiare proporționale

Cadrul UE a invitat statele membre să aloce suficiente fonduri din propriul buget național pentru finanțarea măsurilor privind incluziunea romilor, fonduri care ar putea fi completate, dacă este nevoie, de finanțare europeană și internațională. Cofinanțarea din partea UE este disponibilă, în special, din Fondul social european, Fondul european de dezvoltare regională și Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală.

În raportul intermediar din 2012 al Comisiei se arată că neadekvarea resurselor financiare la angajamentele politice asumate în strategii a continuat să fie un obstacol major în calea punerii în aplicare. O alocare bugetară specifică și transparentă pentru planurile de acțiune este o condiție prealabilă esențială. În plus, ar trebui să se opteze pentru o abordare teritorială care să țină cont de nevoile specifice ale regiunilor celor mai afectate de sărăcie sau ale grupurilor care se confruntă cu cel mai ridicat risc de discriminare sau excluziune.

Alocarea de resurse financiare proporționale	Statele membre care au luat astfel de măsuri
Abordare integrată în materie de alocare a resurselor financiare	EL, ES, FI, HU, IT, LV, SI, SK
Abordare teritorială în materie de alocare a resurselor financiare	CZ, EL, ES, HU, IT, PL, SE, SK
Implicarea autorităților locale și regionale și a societății civile în planificarea utilizării fondurilor UE	BE, BG, CZ, ES, FI, IT, RO, SI, SK (măsuri inițiale)

Deși s-au înregistrat unele progrese de la publicarea raportului anterior, strategiile naționale nu beneficiază încă de finanțare adecvată. **În unele state membre, punerea în aplicare a strategiei naționale a fost amânată pentru că nu s-au alocat resurse suficiente de la bugetul național.**

Ținând cont de provocările identificate în cadrul semestrului european, toate statele membre trebuie să se asigure că se iau măsuri adecvate pentru a include integrarea romilor în Acordurile de parteneriat cu privire la utilizarea fondurilor structurale și de investiții¹³ pentru perioada 2014–2020, în funcție de dimensiunea și de situația comunităților lor de romi. Prioritățile politice esențiale pentru incluziunea romilor au fost scoase în evidență în recomandările adresate fiecărei țări în cadrul semestrului european și în documentele de poziție ale Comisiei referitoare la negocierea Acordurilor de parteneriat cu mai multe state membre. Angajamentele bugetare naționale rămân esențiale pentru a garanta sustenabilitatea măsurilor de incluziune a romilor.

Fondul social european este principalul instrument financiar de care dispune UE pentru a investi în incluziunea romilor în domeniul ocupării forței de muncă, al educației și al incluziunii sociale. Fondul european de dezvoltare regională a investit în locuințe ca parte a unei abordări integrate în mai multe state membre, deși în majoritatea cazurilor această posibilitate de finanțare pentru incluziunea romilor ar putea fi exploatată și mai eficient. În acest scop, statele membre ar putea face apel la rezervoarele de competențe și resurse constituite de coalițiile organizațiilor internaționale care sprijină proiectele de integrare a romilor pe plan local.

Propunerile Comisiei referitoare la politica de coeziune a UE pentru perioada 2014-2020 constituie baza unei abordări integrate care combină posibilitățile de finanțare din FEDER și FSE pentru realizarea obiectivelor UE în domeniul integrării romilor. De asemenea, statele membre ar trebui să aibă în vedere utilizarea posibilităților de sprijin puse la dispoziție în cadrul politicii de dezvoltare rurală. Mai mult decât atât, în comunicarea intitulată „Către investiții sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii”¹⁴, Comisia a îndemnat statele membre să folosească resursele UE pentru investiții sociale pe durata următoarei perioade de programare (2014–2020). Comisia a propus, de asemenea, ca o parte importantă din fondurile de coeziune ale UE să fie alocată investițiilor în oameni, în ocuparea forței de muncă și reformarea politicilor sociale, prin intermediul Fondului social european (FSE)¹⁵. De asemenea, Comisia a propus ca cel puțin 20 % din această sumă să fie alocată în fiecare stat membru măsurilor de incluziune socială, printre care măsurile de integrare a romilor. În acest fel s-ar garanta o creștere a fondurilor destinate incluziunii sociale, ceea ce ar reflecta mai bine schimbările intervenite în acest domeniu. Folosirea de către statele membre și de către regiuni a noii priorități de investiții privind integrarea comunităților marginalizate, cum este cea a romilor, în cadrul Fondului social european (propusă de Comisie pentru perioada de programare 2014-2020) va permite o mai bună estimare a sumelor cheltuite pentru integrarea romilor.

¹³ Fondul social european (FSE), Fondul european de dezvoltare regională (FEDER), Fondul de coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR), Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime (FEPAM).

¹⁴ Comunicarea „Către investiții sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii - inclusiv implementarea Fondului social european pentru perioada 2014-2020”, COM(2013) 83 final; și Recomandarea Comisiei: „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării” COM(2013)778 final, 20.2.2013.

¹⁵ Conform angajamentului asumat la nivel european de reducere, până în 2020, cu 20 de milioane a numărului de persoane care trăiesc în sărăcie.

(c) Monitorizarea și posibilitatea de a ajusta politicile

Cadrul UE a invitat statele membre să elaboreze metode solide de monitorizare și evaluare, care să permită măsurarea rezultatelor și a impactului măsurilor de incluziune a romilor și ajustarea politicilor, acolo unde este necesar. Raportul din 2012 concluzionează că statele membre trebuie să facă eforturi mai mari în această direcție.

Monitorizarea evoluțiilor și posibilitatea de a ajusta politicile	Statele membre care au luat astfel de măsuri
Evaluarea situației romilor („date de pornire”) realizată sau în curs	CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HU, LT, LV, NL, PT, RO, SI, SK
Existența unui sistem de monitorizare care să măsoare rezultatele și impactul strategiei naționale	Măsuri inițiale: BG În curs de elaborare: BE, ES, FI, HU, IT, SE
Identificarea zonelor locuite de comunități rome care trăiesc în sărăcie extremă	CZ, EE, EL, FR, HU, PL, RO, SK
Implicarea tuturor părților interesate majore în procesul de monitorizare și de evaluare	AT, CZ (măsuri planificate), FI, HU, IT (măsuri planificate), LT (măsuri planificate), SE (parțial), SI, SK (măsuri planificate)
Cooperare stabilită cu institutele naționale de statistică	BG, CZ, EL, ES, FI, HU, IT, LV, RO, SK, UK
Rapoarte și evaluări periodice planificate	BE, BG, CZ, EL, FI, HU, LT, PL, RO, SE, SI, SK

În pofida eforturilor evidente depuse de la ultimul raport¹⁶ pentru a se pune în funcțiune un cadru viabil de monitorizare și evaluare care să producă date, în mod sistematic și consecvent (nu neapărat legate de criterii etnice), cu privire la impactul măsurilor de integrare a romilor, acest obiectiv continuă să rămână o provocare pentru majoritatea statelor membre. Conform grupului de lucru privind monitorizarea instituit de FRA, un sistem de monitorizare ar trebui să poată furniza guvernelor date precise, pe mai multe niveluri: pe de o parte, cu privire la progresele înregistrate în îndeplinirea obiectivelor stabilite în strategia națională și în planurile de acțiune la nivel local; pe de altă parte, cu privire la îmbunătățirea situației socioeconomice a romilor și a drepturilor lor fundamentale în comparație cu populația majoritară (monitorizarea diferențelor existente).

Compararea datelor este foarte importantă pentru o evaluare riguroasă a impactului măsurilor luate pe teren în raport cu liniile de bază. În special, există în

¹⁶ Unele state membre au precizat că au recurs la sondaje, microrecensăminte, cartografierea teritorială a sărăciei etc.

continuare o lipsă generală de indicatori privind impactul. În plus, în majoritatea cazurilor este greu să se stabilească în ce măsură sunt implicate și alte părți interesate la monitorizarea, evaluarea și revizuirea politicilor, în conformitate cu cele 10 principii comune de bază privind incluziunea romilor¹⁷. De asemenea, ar trebui explorate posibilele sinergii cu indicatorii UE care există deja.

(d) Combaterea fermă a discriminării

Cadrul UE a făcut apel la statele membre să se asigure că cetățenii de origine romă nu sunt supuși discriminării și că se respectă drepturile omului, consacrate de Carta drepturilor fundamentale ale UE și de Convenția europeană a drepturilor omului. Raportul intermediar din 2012 al Comisiei a arătat că statele membre trebuie să se asigure că legislația de combatere a discriminării¹⁸ se aplică efectiv pe teritoriile lor și că acest fenomen este combătut cu fermitate. Raportul a subliniat și faptul că o mare parte dintre romii care locuiesc în statele membre sunt cetățeni din țări terțe cu drept legal de ședere, care se confruntă cu aceleași dificultăți ca și migranții care provin din afara Uniunii. Prin urmare, ei trebuie să beneficieze de aceleași drepturi ca și aceștia din urmă.

Măsuri de combatere a discriminării	Statele membre care au luat astfel de măsuri
Aplicarea, la nivel local, a legislației împotriva discriminării	AT, DK, SE
Măsuri de sensibilizare (inclusiv în cadrul administrațiilor publice)	AT, BG, CZ, DK, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, LT, PT, RO, SI
O mai bună informare a romilor cu privire la drepturile lor	AT, FI, LV, SE, SI
Combaterea multiplelor forme de discriminare la adresa femeilor de origine romă	RO (măsuri inițiale)
Combaterea traficului de persoane și a exploatării prin muncă a copiilor	CZ, DK, HU, NL

¹⁷ Cele 10 principii comune de bază privind incluziunea romilor au fost prezentate în cadrul primei reuniuni a platformei, la 24 aprilie 2009. Au fost anexate la concluziile Consiliului din 8 iunie 2009. Acestea sunt: 1) politici constructive, pragmatice și nediscriminatorii, 2) axare explicită, dar nu exclusivă, pe populația romă, 3) abordare interculturală, 4) demarginalizarea romilor, 5) acțiuni de sensibilizare privind dimensiunea de gen, 6) transferul politicilor bazate pe date factuale, 7) utilizarea instrumentelor UE, 8) implicarea autorităților regionale și locale, 9) implicarea societății civile și 10) participarea activă a romilor.

¹⁸ În conformitate cu obligațiile care le revin în baza tratatelor, statele membre trebuie să transpună în legislațiile lor naționale dispozițiile Directivei 2000/43/CE de punere în aplicare a principiului egalității de tratament între persoane, fără deosebire de rasă sau origine etnică și, de asemenea, să pună în aplicare aceste măsuri de transpunere.

În pofida angajamentelor asumate de statele membre și a legislației împotriva discriminării existente în toate statele membre, cetățenii de origine romă continuă să facă obiectul rasismului și discriminării. Segregația copiilor romi în mediul școlar este încă foarte răspândită în mai multe state membre¹⁹. Rapoartele întocmite de societatea civilă și de mediul academic²⁰ confirmă existența mai multor tipuri de discriminare, în special în ceea ce privește accesul la educație, la asistență medicală, la locuințe și la protecție din partea forțelor de poliție. Dificultățile pe care continuă să le ridice integrarea în societate a cetățenilor UE de origine romă au un impact direct asupra relațiilor UE cu țări terțe. De exemplu, unele țări impun obligația vizei în cazul resortisanților anumitor state membre, din cauza problemelor legate de integrarea romilor²¹. Cu aceleași dificultăți se pot confrunta și romii originari din țări terțe, care migrează în UE²².

În absența unor măsuri sistemice de combatere a discriminării și a rasismului față de romi, punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor nu poate aduce rezultatele scontate. Majoritatea statelor membre organizează acțiuni de sensibilizare care au rolul de a promova incluziunea romilor²³. **Cu toate acestea, autoritățile publice ar trebui să facă mai mult pentru a explica beneficiile sociale și economice²⁴ ale incluziunii romilor în societate. Pentru a intensifica lupta împotriva discriminării, este necesar ca romii să devină ei înșiși mai conștienți de drepturile, obligațiile și posibilitățile pe care le au. De asemenea, este important să existe instrumente care să protejeze și să asigure respectarea acestor drepturi cum ar fi, de exemplu, organismele care promovează egalitatea de șanse. Statele membre trebuie să facă eforturi suplimentare pentru a combate stereotipurile și pentru a pune capăt limbajului sau comportamentelor rasiste ori stigmatizante care pot incita la discriminarea romilor.**

¹⁹ În special în Republica Cehă, Ungaria și Slovacia.

²⁰ Printre acestea se numără: rapoarte ale experților naționali pe probleme de incluziune socială; Biroul european de informare cu privire la comunitatea romă, *Discrimination against Roma in the EU in 2012*, 2013; Decade of Roma Inclusion Secretariat Foundation în colaborare cu programele „Making the most of EU Funds for Roma” și „Roma Initiatives Office” ale Open Society Foundation, *rapoartele intermediare ale societății civile privind punerea în aplicare a strategiilor naționale de integrare a romilor și a planurilor decenale de acțiune*, 2013; raportul Amnesty International *Roma: Demanding Equality and Human Rights*, aprilie 2013; publicații științifice ale rețelei universitare de studii rome (http://romanistudies.eu/news/contributions_from_members/); contribuții scrise ale membrilor Eurodiaconia.

²¹ A se vedea, de exemplu, preocupările exprimate de Canada, ca urmare a creșterii numărului de cereri de azil depuse de către resortisanții anumitor state membre.

²² Observațiile formulate de Comisie în comunicarea intitulată „Strategiile naționale de integrare a romilor: o primă etapă în punerea în aplicare a cadrului UE” COM(226)2012 final, 26.5.2012 sunt valabile și astăzi: „Condițiile precare în care trăiesc în prezent romii din țările implicate în procesul de aderare i-au determinat pe tot mai mulți dintre aceștia să migreze în statele membre ale UE, cu titlu temporar, în cadrul regimului de liberalizare a vizelor, și chiar să solicite azil. Acest fapt poate avea un impact negativ asupra liberalizării vizelor, care este una dintre cele mai importante realizări în vederea integrării Balcanilor de Vest în UE”.

²³ Unele dintre ele (AT, BG, ES, FR, LV) organizează sesiuni de formare destinate funcționarilor publici (de ex., cadre didactice, poliție, autorități judiciare) pentru a preveni comportamentul discriminatoriu împotriva romilor și pentru a combate prejudecățile.

²⁴ Banca Mondială, *Roma Inclusion: An Economic Opportunity for Bulgaria, Czech Republic, România and Serbia* [Incluziunea romilor: o oportunitate economică pentru Bulgaria, Republica Cehă, România și Serbia], septembrie 2010.

De asemenea, statele membre ar trebui să ia mai multe măsuri pentru a combate mai eficace munca în rândul copiilor, pentru a interzice cerșetoria în care sunt implicați copii, pentru a pune pe deplin în aplicare legislația privind căsătoriile între minori, pentru a combate căsătoriile forțate și pentru a aborda mai eficient problema traficului de persoane, inclusiv prin cooperare internațională.

Pentru a garanta accesul romilor la educație, la servicii publice, la sisteme de protecție socială, la standarde minime de viață, la locuințe și la asistență medicală, este absolut necesar să se rezolve mai întâi problema pe care o reprezintă neînscriserea romilor în registrele naționale de evidență a populației și, acolo unde este cazul, lipsa documentelor de identitate individuale.

(e) Puncte de contact naționale pentru integrarea romilor

Cadrul UE a invitat statele membre să creeze puncte de contact naționale pentru integrarea romilor²⁵, abilitate să coordoneze elaborarea și punerea în aplicare a strategiei. Raportul intermediar din 2012 al Comisiei a insistat asupra necesității ca aceste puncte de contact naționale să fie în măsură să asigure o coordonare eficientă a politicilor privind incluziunea romilor.

Măsuri menite să le permită punctelor de contact naționale să lucreze eficient	Statele membre care au luat astfel de măsuri
Coordonarea intersectorială la nivel național	AT, BE, BG, CZ, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IT, LT, LV, RO, SE, SK
Coordonarea între diverse niveluri guvernamentale (de la nivel național la nivel local)	AT, BE, BG, DK, CZ, EE, ES, FI, FR, HU, IE, IT, LV, NL, RO, SE, SI, SK
Implicarea punctelor de contact naționale în planificarea utilizării fondurilor UE	BE, BG, CZ, EL, ES, FI, HU, IE, IT, LT, SK

Toate punctele de contact naționale participă la rețeaua înființată în octombrie 2012 și sunt preocupate în mod real de integrarea romilor. Deși s-au înregistrat progrese clare în definirea angajamentului și rolului lor de coordonare, se mai pot aduce îmbunătățiri în ceea ce privește statutul, capacitățile, resursele, mandatul și sprijinul politic de care beneficiază: **punctele de contact naționale ar trebui să dispună de resurse umane și financiare adecvate; ar trebui să beneficieze de autoritatea și competența oficială necesară pentru a putea coordona procedurile dintre ministere și diverse niveluri guvernamentale și pentru a garanta că incluziunea romilor face parte integrantă din toate politicile publice relevante; ar trebui să contribuie la definirea și punerea în aplicare a politicilor în domeniu și să participe la planificarea strategică privind utilizarea fondurilor UE. De asemenea, punctele de contact naționale ar trebui să faciliteze dialogul și**

²⁵

http://ec.europa.eu/justice/discrimination/files/roma_nationalcontactpoints_en.pdf

schimburile între toate părțile interesate și să exploreze sinergiile cu orice alte inițiative în materie²⁶.

3. ȚĂRILE IMPLICATE ÎN PROCESUL DE ADERARE

În strategia sa pentru 2012-2013 privind extinderea UE, ca și în rapoartele mai detaliate de monitorizare a progreselor înregistrate de fiecare țară în parte, Comisia subliniază faptul că cetățenii de origine romă continuă să fie deosebit de defavorizați în țările din Balcanii de Vest. În multe țări, discriminarea rămâne o problemă de soluționat în ceea ce privește accesul la educație, la ocuparea forței de muncă, la protecție socială și la îngrijiri de sănătate, la locuințe și documente personale.

Deși în ultimii ani s-au făcut o serie de progrese care au permis o îmbunătățire a situației în domeniul educației și sănătății, eforturile trebuie continuate. **Ele ar trebui să vizeze, printre altele, alocarea resurselor adecvate pentru punerea în aplicare a politicilor privind integrarea romilor. Mai rămân încă dificultăți legate de punerea efectivă în aplicare a cadrului juridic și instituțional.** În mai multe țări au fost adoptate recent strategii multianuale vizând îmbunătățirea situației romilor și planurile de acțiune conexe (Muntenegru și Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei) sau au fost revizuite și îmbunătățite strategiile existente (Albania, Bosnia și Herzegovina, Kosovo și Serbia²⁷). Turcia trebuie încă să pună la punct o abordare sistematică și o strategie globală pentru integrarea romilor.

Țările implicate în procesul de aderare ar trebui să dea curs în continuare concluziilor operaționale asupra cărora s-a convenit cu Comisia Europeană la conferințele naționale din 2011. Aceste concluzii sunt revizuite anual în contextul dialogului privind politicile structurale. Ele vizează cinci aspecte: înscrierea în registrele oficiale, educația, sănătatea, accesul la locuri de muncă și locuințe. Comisia și-a intensificat eforturile în 2012, oferind asistență financiară pentru punerea în aplicare a concluziilor operaționale în mai multe țări. O mai bună utilizare a Instrumentului de asistență pentru preaderare (IPA) a permis luarea mai multor măsuri de sprijin vizând integrarea romilor în societate și îmbunătățirea statutului și a condițiilor lor de viață și a ajutat țările în cauză să elaboreze, să revizuiască și să pună în aplicare strategiile naționale, în cadrul unor programe derulate atât la nivel național, cât și regional. Comisia va continua să sprijine politicile și măsurile concrete având ca obiectiv îmbunătățirea situației romilor, inclusiv măsurile înscrise în Deceniul incluziunii romilor²⁸, în cadrul proceselor de aderare a acestor țări la UE.

²⁶ Printre aceste inițiative se numără punctele naționale de contact pentru integrare, strategia UE pentru regiunea Dunării etc.

²⁷ Această desemnare nu aduce atingere pozițiilor privind statutul și este conformă cu Rezoluția 1244 a Consiliului de Securitate al ONU și cu Avizul CIJ privind declarația de independență a Kosovo.

²⁸ Deceniul incluziunii romilor, care reunește toate statele implicate în procesul de aderare, în afară de Islanda, Kosovo și Turcia, reprezintă până în acest moment o platformă pentru coordonarea politicilor, schimbul de informații și experiență între statele membre ale UE și țările implicate în procesul de aderare și promovează, totodată, participarea societății civile la nivel național și local și complementaritatea cu alte inițiative internaționale.

4. CONCLUZII – CALEA DE URMAT

Din evaluarea progreselor înregistrate de statele membre în cursul anului trecut se pot formula două concluzii: unele state membre și-au regândit ori și-au elaborat strategiile în mod concret, încercând, în special, să coordoneze punerea lor în aplicare și să organizeze un dialog la nivel orizontal și vertical; cu toate acestea, o parte din condițiile prealabile esențiale pentru o punere în aplicare eficientă nu a fost îndeplinită, ceea ce face ca progresele de pe teren să fie foarte lente.

Pentru a accelera integrarea romilor în cele patru domenii prioritare (accesul la educație, la locuri de muncă, la îngrijiri de sănătate și la locuințe), Comisia oferă sprijin suplimentar statelor membre:

- (a) susținând îndeplinirea de către statele membre a obiectivelor lor politice și respectarea angajamentelor asumate
 - prezentând, în paralel cu prezenta comunicare, o propunere de recomandare a Consiliului privind ameliorarea eficienței măsurilor vizând integrarea romilor. Rezultatele raportului intermediar din 2012 al Comisiei²⁹, ale schimburilor la nivel înalt cu societatea civilă și cu reprezentanții romilor și ale prezentului raport au determinat Comisia să le propună statelor membre să facă următorul pas în materie de integrare a romilor, cu ajutorul unui instrument juridic pe care urmează să îl adopte Consiliul;
 - continuând schimburile bilaterale și multilaterale cu punctele de contact naționale pentru integrarea romilor și cu alte autorități naționale implicate în punerea în aplicare a măsurilor politice vizând incluziunea romilor;
 - analizând în continuare progresele înregistrate în materie de integrare a romilor în contextul Strategiei Europa 2020, întrucât integrarea romilor ar trebui să se înscrie în eforturile generale depuse de statele membre pentru a combate sărăcia și excluziunea socială, pentru a crește gradul de ocupare a forței de muncă, pentru a reduce abandonul școlar și pentru a ameliora nivelul de educație;
 - îmbunătățind dialogul și cooperarea între părțile interesate, prin intermediul viitoarei reuniuni a Platformei europene pentru incluziunea romilor;
 - monitorizând punerea în aplicare, în practicile administrative, a Directivei privind egalitatea raselor;
- (b) oferind sprijin material, prin intermediul fondurilor UE
 - completând resursele naționale prin stabilirea unui cadru care să definească modul în care fondurile UE³⁰ [Fondul european de dezvoltare regională

²⁹ Comunicarea „Strategiile naționale de integrare a romilor: o primă etapă în punerea în aplicare a cadrului UE” COM(2012)26 final, 26.5.2012 și documentul de lucru al serviciilor Comisiei (2012)133 care o însoțește.

³⁰ Documentul de lucru al serviciilor Comisiei intitulat „Elemente ale unui cadru strategic comun 2014-2020 pentru Fondul european de dezvoltare regională, Fondul social european, Fondul de

(FEDR), Fondul social european (FSE) și Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală (FEADR)] ar putea sprijini, în perioada 2014-2020, incluziunea în statele membre a comunităților marginalizate, cum este cea a romilor. În plus, ar putea fi promovată utilizarea resurselor din sectorul privat și terțiar pentru a crește ponderea investițiilor destinate integrării romilor.

- propunând ca anumite state membre să recurgă la prioritatea de investiții „integrarea comunităților marginalizate, cum ar fi cea a romilor” sau să stabilească, pentru următoarea perioadă de programare, obiective specifice în ceea ce privește integrarea pe piața muncii, accesul la educație sau incluziunea romilor, pentru a ține cont de concluziile semestrului european.
- propunând un nou cadru politic în materie de investiții sociale³¹, bazat pe trei elemente³², care să contribuie la incluziunea romilor.

Comisia invită Parlamentul European să participe activ la o dezbatere pe marginea unei propuneri de Recomandare a Consiliului privind creșterea eficienței măsurilor menite să ducă la integrarea romilor.

În fiecare an, Comisia va prezenta un raport (următorul este programat în 2014) în fața Parlamentului European și a Consiliului cu privire la progresele înregistrate în cadrul celor patru piloni (educație, ocuparea forței de muncă, sănătate și locuințe) pe baza informațiilor furnizate de statele membre, a datelor colectate de Agenția pentru Drepturi Fundamentale a UE și a contribuțiilor primite din partea organizațiilor societății civile. Rapoartele anuale vor sublinia eforturile depuse și progresele înregistrate de către statele membre în domeniul integrării romilor.

coeziune, Fondul european agricol pentru dezvoltare rurală și Fondul european pentru pescuit și afaceri maritime” din 14.3.2012, SWD(2012) 61 final, partea II.

³¹ Comunicarea „Către investiții sociale pentru promovarea creșterii și coeziunii - inclusiv implementarea Fondului social european pentru perioada 2014-2020”, COM(2013) 83 final; și Recomandarea Comisiei: „Investiția în copii: ruperea cercului vicios al defavorizării” COM(2013) 778 final, 20.2.2013.

³² Ameliorarea sistemelor sociale și creșterea sustenabilității lor, punerea în aplicare a unor politici de activare și abilitare și sprijinirea investițiilor sociale pe tot parcursul vieții.

ANEXĂ

Exemple de acțiuni legate de punerea în aplicare a condițiilor structurale prealabile

Exemple de implicare activă a autorităților locale și regionale

În **Germania**, guvernul Landului **Berlin** a adoptat, la data de 7 august 2012, o strategie privind incluziunea romilor, care promovează elaborarea unui plan de acțiune regional în domeniu. În acest sens, s-a înființat un grup de coordonare la care participă diverse departamente ale Senatului din Berlin, precum și autorități locale care intră în contact cu migranții romi. Societatea civilă a contribuit la elaborarea acestui plan de acțiune regional³³.

Exemple de colaborare strânsă cu societatea civilă

În **Franța**, punctul de contact național pentru integrarea romilor a înființat un grup național de monitorizare. Acesta reunește asociații, reprezentanți ai diverselor ministere implicate și actori locali. Grupul și alte patru subgrupuri tematice au fost create pentru a facilita schimbul de expertiză și obținerea unui consens cu privire la măsurile necesare. Ulterior, aceste măsuri vor fi propuse comitetului interministerial care se ocupă de coordonarea punerii în aplicare a strategiei naționale.

În **Letonia** a fost lansată, în octombrie 2012, o cerere de propuneri privind cooperarea cu comunitatea romă. Finanțată de stat, această cerere de propuneri deschisă organizațiilor care îi reprezintă pe romi și-a propus să încurajeze participarea acestora în societate și să faciliteze colaborarea lor cu autoritățile publice (autorități locale și alte părți interesate). Proiectele selectate vor include organizarea de seminare practice cu scopul de a se prezenta proiecte de cooperare locală reunind toate părțile interesate și de a se crea o platformă de colaborare între angajatori și cetățenii de origine romă.

Exemple de sprijinire a strategiilor printr-o finanțare adecvată

În **Bulgaria** s-a înființat un grup de lucru interministerial, al cărui rol este să mobilizeze fonduri UE în vederea integrării romilor. Grupul este prezidat de ministrul care răspunde de gestionarea fondurilor europene și este format din miniștri adjuncți, experți din cadrul autorităților de gestionare și din sectorul programelor operaționale și reprezentanți ai ONG-urilor romi. Scopul grupului este să propună instrumente și dispozitive și să verifice măsurile prevăzute în cadrul fiecărui program operațional. El va pregăti o anexă la strategia națională care să definească acțiuni adecvate și modalități durabile de finanțare a punerii lor în aplicare. Anexa nu a fost adoptată încă.

În **Ungaria** au fost identificate microregiunile cele mai defavorizate, cu ajutorul unui sistem de indicatori prevăzut de legislația națională. Aceste microregiuni se

³³

Strategia landului Berlin privind incluziunea romilor este disponibilă la adresa <http://www.parlament-berlin.de:8080/starweb/adis/citat/VT/17/DruckSachen/d17-0440.pdf>.

confruntă cu probleme grave de natură economică, de ocupare a forței de muncă sau de infrastructură. Pentru a favoriza dezvoltarea acestor microregiuni se iau măsuri specifice, sub formă de intervenții sociale, măsuri de dezvoltare comunitară și rurală și servicii de resurse umane.

Exemple de sisteme de monitorizare viabile

Sistemul de monitorizare din **Ungaria** își propune să măsoare impactul social al strategiei naționale și să evalueze progresele înregistrate în punerea sa în aplicare. Sistemul are patru componente de bază:

1. un set de indicatori care măsoară schimbările sociale prin raportare la obiectivele stabilite în strategia națională;
2. un sistem de raportare periodică, elaborat în colaborare cu un consultant internațional extern, pentru a monitoriza punerea în aplicare a măsurilor incluse în planul de acțiune;
3. cercetarea;
4. un sistem de informare cu privire la incluziunea socială permițând colectarea datelor din diverse domenii politice. Autoritățile locale îl vor utiliza, de asemenea, pentru a elabora planuri în favoarea egalității de șanse.

Estonia a recunoscut că este nevoie de o evaluare mai complexă a situației romilor pentru a defini măsurile care să permită integrarea lor. Prin urmare, situația romilor face obiectul unui studiu lansat în 2012, care se continuă și în 2013. Rezultatele studiului vor fi folosite în pregătirea viitoarelor etape ale strategiei.

Exemple de combatere a discriminării

Spania a desfășurat activități de formare destinate forțelor de poliție. În 2012, 158 de servicii regionale, locale și naționale au participat la cursuri privind egalitatea de tratament și combaterea discriminării pe criterii etnice.

În **Germania**, Landul Schleswig-Holstein a decis în 2012 să aducă modificări Constituției, astfel încât aceasta să recunoască faptul că romii și sinti sunt cetățeni germani și locuiesc pe teritoriul german ca minoritate etnică.

În **România**, în școlile secundare și profesionale și în universitățile din sistemul public de învățământ se rezervă în fiecare an locuri speciale pentru elevii și studenții de origine romă. Până în prezent, au beneficiat de această formă de acțiune pozitivă circa 15 000 de romi.